Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

zo 4. októbra 2024*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Súdna spolupráca v trestných veciach – Konfiškácia príjmov, prostriedkov a majetku z trestnej činnosti – Rámcové rozhodnutie 2005/212/SVV – Smernica 2014/42/EÚ – Pôsobnosť – Vnútroštátne trestné konanie, ktoré môže viesť ku konfiškácii nezákonne nadobudnutého majetku – Nezistenie trestného činu – Konfiškácia bez odsúdenia – Iné dôvody ako nevyhovujúci zdravotný stav alebo útek“

V spojených veciach C-767/22, C-49/23 a C-161/23,

ktorých predmetom sú návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podané rozhodnutiami Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavný súd, Lotyšsko) z 8. decembra 2022, 31. januára a 14. marca 2023 a doručené Súdnemu dvoru 12. decembra 2022, 1. februára a 16. marca 2023, ktoré súvisia s konaniami:

1Dream OÜ,

DS,

DL,

VS,

JG (C-767/22),

AZ,

1Dream OÜ,

Produktech Engineering AG,

BBP,

Polaris Consulting Ltd (C-49/23),

VL,

ZS,

* Jazyk konania: lotyština.

Lireva Investments LTD,

VI,

FORTRESS FINANCE Inc. (C-161/23),

za účasti:

Latvijas Republikas Saeima,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Arabadžiev, podpredseda Súdneho dvora L. Bay Larsen (spravodajca), sudcovia T. von Danwitz, A. Kumin a I. Ziemele,

generálny advokát: P. Pikamäe,

tajomníci: I. Illéssy a S. Spyropoulos, referenti,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 15. apríla 2024,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– 1Dream OÜ, v zastúpení: S. Bēraitis, advokāts,

– VS, DL, DS, v zastúpení: A. Jaunzars, advokāts,

– JG, v zastúpení: I. Nikuļceva a A. Voroņko, advokāti,

– AZ, v zastúpení: R. Valdemārs, advokāts,

– Produktech Engineering AG, v zastúpení: T. Krūmiņš a L. Liepa, advokāti,

– BBP, v zastúpení: A. Rasa, advokāts,

– Polaris Consulting Ltd, v zastúpení: A. Liepiņš, advokāts,

– VL, v zastúpení: L. Lielbriede, advokāta palīdze, S. Oborenko a E. Rusanovs, advokāti,

– ZS, v zastúpení: A. Ņikiforovs, jurists,

– Lireva Investments LTD, v zastúpení: A. Rasa, advokāts,

– VI, v zastúpení: D. Siliņa, advokāte,

– FORTRESS FINANCE Inc., v zastúpení: L. Baltiņa, advokāta palīdze,

– lotyšská vláda, v zastúpení: J. Davidoviča, K. Pommere a S. Zābele, splnomocnené zástupkyne,

– česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, T. Suchá a J. Vláčil, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: I. Naglis, I. Rubene, M. Wasmeier a I. Zaloguin, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 11. júla 2024,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), rámcového rozhodnutia Rady 2005/212/SVV z 24. februára 2005 o konfiškácii príjmov, nástrojov a majetku z trestnej činnosti (Ú. v. EÚ L 68, 2005, s. 49), smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/42/EÚ z 3. apríla 2014 o zaistení a konfiškácii prostriedkov a príjmov z trestnej činnosti v Európskej únii (Ú. v. EÚ L 127, 2014, s. 39) a zásady prednosti práva Únie.

2 Tieto návrhy boli podané v rámci ústavných sťažností, ktoré podali 1Dream OÜ, DS, DL, VS, JG (C-767/22), AZ, 1Dream, Produktech Engineering AG, BBP, Polaris Consulting Ltd (C-49/23), VL, ZS, Lireva Investments LTD, VI a FORTRESS FINANCE Inc. (C-161/23), ktoré sa týkajú ústavnosti vnútroštátnych ustanovení týkajúcich sa konania o konfiškácii majetku.

Právny rámec

Právo Únie

Rámcové rozhodnutie 2005/212

3 Článok 2 ods. 1 rámcového rozhodnutia 2005/212 stanovuje:

„Každý členský štát prijíma potrebné opatrenia umožňujúce mu konfiškovať, celkom alebo sčasti, nástroje a príjmy z trestných činov, za ktoré možno uložiť trest odňatia slobody na obdobie viac ako jedného roka, alebo majetok, ktorého hodnota zodpovedá týmto príjmom.“

Smernica 2014/42

4 Odôvodnenia 5, 15, 16, 21 a 22 smernice 2014/42 stanovujú:

„(5) Prijatím minimálnych pravidiel sa aproximujú režimy členských štátov v oblasti zaisťovania a konfiškácie, čím sa posilní vzájomná dôvera a účinná cezhraničná spolupráca.

…

(15) Za podmienky konečného odsudzujúceho rozsudku za trestný čin by sa malo umožniť konfiškovať prostriedky a príjmy z trestnej činnosti alebo majetok v hodnote zodpovedajúcej takýmto prostriedkom alebo príjmom. Takýto konečný odsudzujúci rozsudok môže byť tiež výsledkom konania v neprítomnosti. Skonfiškovať prostriedky a príjmy by však malo byť za určitých okolností možné aj vtedy, keď nie je možná

konfiškácia na základe konečného odsudzujúceho rozsudku, a to aspoň v prípadoch nevyhovujúceho zdravotného stavu alebo úteku podozrivej alebo obvinenej osoby. Existencia konania v neprítomnosti v členských štátoch by ale bola dostatočná na splnenie tejto povinnosti v takýchto prípadoch nevyhovujúceho zdravotného stavu a úteku. Ak je podozrivá alebo obvinená osoba na úteku, členské štáty by mali podniknúť všetky primerané kroky a môžu žiadať, aby bola dotknutá osoba predvolaná alebo aby bola informovaná o konaní o konfiškácii.

(16) Na účely tejto smernice by sa nevyhovujúcim zdravotným stavom mala chápať nespôsobilosť podozrivej alebo obvinenej osoby zúčastňovať sa po dlhšiu dobu trestného konania, v dôsledku čoho nemôže konanie za normálnych okolností pokračovať. Podozrivú alebo obvinenú osobu možno vyzvať, aby nevyhovujúci zdravotný stav preukázala, napríklad lekárskou správou, na ktorú súd nemusí prihliadať, ak ju nepovažuje za dostatočnú. Tým by nemalo byť dotknuté právo tejto osoby na právne zastúpenie v konaní.

…

(21) Rozšírená konfiškácia by mala byť možná v prípadoch, keď je súd presvedčený, že dotknutý majetok pochádza z trestnej činnosti. To neznamená, že sa musí preukázať, že dotknutý majetok pochádza z trestnej činnosti. Členské štáty môžu stanoviť, že by napríklad postačovalo, ak súd zváži pravdepodobnosť alebo sa odôvodnene domnieva, že je značne pravdepodobnejšie, že dotknutý majetok bol získaný z trestnej činnosti ako z inej činnosti. V tejto súvislosti musí súd zvážiť konkrétne okolnosti veci vrátane skutočností a dostupných dôkazov, na základe ktorých možno vydať rozhodnutie o rozšírení konfiškácie. Skutočnosť, že majetok osoby je neprimeraný k jeho zákonnému príjmu, by mohla spolu s ostatnými skutočnosťami viesť k záveru súdu, že majetok pochádza z trestnej činnosti. Členské štáty by tiež mohli stanoviť požiadavku týkajúcu sa určitého obdobia, počas ktorého by sa majetok mohol považovať za majetok pochádzajúci z trestnej činnosti.

(22) V tejto smernici sa ustanovujú minimálne pravidlá. To nebráni členským štátom, aby vo svojom vnútroštátnom práve stanovili širšie právomoci, napríklad aj vo vzťahu k svojim normám o dokazovaní.“

5 Článok 1 tejto smernice stanovuje:

„1. Touto smernicou sa ustanovujú minimálne pravidlá pre zaisťovanie majetku na účely prípadnej následnej konfiškácie a pre konfiškáciu majetku v trestných veciach.

2. Touto smernicou nie sú dotknuté konania, ktoré môžu členské štáty použiť na konfiškáciu daného majetku.“

6 Článok 2 uvedenej smernice spresňuje:

„Na účely tejto smernice sa uplatňujú tieto vymedzenia pojmov:

1. ‚príjmy‘ sú akýkoľvek hospodársky prospech pochádzajúci priamo alebo nepriamo z trestnej činnosti; môžu pozostávať z majetku v akejkoľvek podobe a zahŕňajú všetky následné opätovné investície alebo premenu priamych príjmov a akýkoľvek majetkový prospech;

2. ‚majetok' je majetok akéhokoľvek druhu bez ohľadu na to, či je hmotný alebo nehmotný, hnuteľný alebo nehnuteľný, a právne listiny alebo nástroje, ktoré potvrdzujú vlastnícke alebo iné právo k tomuto majetku;

3. ‚prostriedky' sú akýkoľvek majetok, ktorý bol akýmkoľvek spôsobom, celkom alebo sčasti, použitý alebo určený na spáchanie trestného činu alebo trestných činov;

4. ‚konfiškácia' je konečné odňatie majetku nariadené súdom v súvislosti s trestným činom;

…

6. ‚trestný čin' je čin, na ktorý sa vzťahuje ktorýkoľvek z aktov uvedených v článku 3."

7 Článok 4 tej istej smernice s názvom „Konfiškácia" stanovuje:

„1. Členské štáty prijmú potrebné opatrenia, ktoré umožnia úplnú alebo čiastočnú konfiškáciu prostriedkov a príjmov alebo majetku v hodnote zodpovedajúcej takýmto prostriedkom alebo príjmom, a to za predpokladu konečného odsudzujúceho rozsudku v trestnej veci, ktorý môže by tiež výsledkom konania v neprítomnosti.

2. Ak konfiškácia na základe odseku 1 nie je možná, a to aspoň v prípadoch, keď je táto nemožnosť spôsobená nevyhovujúcim zdravotným stavom alebo útekom podozrivej alebo obvinenej osoby, členské štáty prijmú potrebné opatrenia, aby umožnili konfiškáciu prostriedkov a príjmov v prípadoch, keď sa začalo trestné konanie vo veci trestného činu, ktorý pravdepodobne priamo alebo nepriamo viedol k hospodárskemu prospechu a takéto konanie mohlo viesť k odsúdeniu v trestnom konaní, ak by sa podozrivá alebo obvinená osoba mohla zúčastniť konania."

8 Článok 5 smernice 2014/42, nazvaný „Rozšírená konfiškácia", v odseku 1 stanovuje:

„Členské štáty prijmú potrebné opatrenia, ktoré umožnia úplnú alebo čiastočnú konfiškáciu majetku vo vlastníctve osoby odsúdenej za trestný čin, ktorý môže viesť priamo alebo nepriamo k hospodárskemu prospechu, ak je súd na základe okolností prípadu vrátane konkrétnych skutočností a dostupných dôkazov, ako napríklad, že hodnota majetku je neprimeraná k zákonnému príjmu odsúdenej osoby, presvedčený, že dotknutý majetok je získaný z trestnej činnosti."

9 Článok 6 tejto smernice s názvom „Konfiškácia majetku tretích osôb" v odseku 1 stanovuje:

„Členské štáty prijmú potrebné opatrenia, aby umožnili konfiškáciu príjmov alebo iného majetku v hodnote zodpovedajúcej príjmom, ktoré podozrivá alebo obvinená osoba priamo alebo nepriamo previedla na tretie osoby alebo ktoré tretie osoby získali od podozrivej alebo obvinenej osoby, aspoň v prípadoch, keď táto tretia osoba vedela alebo mala vedieť, že účelom prevodu alebo nadobudnutia bolo predísť konfiškácii, a to na základe konkrétnych skutočností a okolností vrátane toho, že prevod alebo nadobudnutie sa uskutočnili bezodplatne alebo za protihodnotu, ktorá bola podstatne nižšia ako trhová hodnota."

10 Článok 8 ods. 1 a 8 uvedenej smernice stanovuje:

„1. Členské štáty prijmú potrebné opatrenia, ktorými osobám dotknutým opatreniami stanovenými v tejto smernici na účely ochrany ich práv zaistia právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý súdny proces.

…

8. V rámci konania uvedeného v článku 5 má dotknutá osoba účinnú možnosť namietať voči okolnostiam prípadu vrátane konkrétnych skutočností a dostupných dôkazov, na základe ktorých sa dotknutý majetok považuje za majetok pochádzajúci z trestnej činnosti.“

11 Článok 14 ods. 1 tej istej smernice spresňuje:

„Prvé štyri zarážky článku 1 a článok 3 rámcového rozhodnutia [2005/212] sa nahrádzajú touto smernicou pre členské štáty viazané touto smernicou…“

Nariadenie (EÚ) 2018/1805

12 Odôvodnenie 13 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1805 zo 14. novembra 2018 o vzájomnom uznávaní príkazov na zaistenie a príkazov na konfiškáciu (Ú. v. EÚ L 303, 2018, s. 1) znie takto:

„Toto nariadenie by sa malo vzťahovať na všetky príkazy na zaistenie a na všetky príkazy na konfiškáciu vydané v rámci konania v trestných veciach. ‚Konanie v trestných veciach‘ je autonómnym pojmom práva Únie, ktorý vykladá Súdny dvor Európskej únie bez ohľadu na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva. Tento pojem sa preto vzťahuje na všetky typy príkazov na zaistenie a príkazov na konfiškáciu majetku vydaných po konaní vo veci trestného činu, teda nielen na príkazy, na ktoré sa vzťahuje smernica [2014/42]. Vzťahuje sa aj na ostatné typy príkazov vydaných bez konečného odsudzujúceho rozsudku. …“

Lotyšské právo

13 Článok 92 prvá a druhá veta Latvijas Republikas Satversme (Ústava Lotyšskej republiky, ďalej len „lotyšská Ústava“) stanovuje:

„Každý má právo domáhať sa svojich práv a oprávnených záujmov pred nestranným súdom. Každý sa považuje za nevinného, pokiaľ jeho vina nebola preukázaná v súlade so zákonom.“

14 Ustanovenie § 124 ods. 6 Kriminālprocesa likums (Trestný poriadok) z 21. apríla 2005 (*Latvijas Vēstnesis*, 2005, č. 74), v znení uplatniteľnom na skutkové okolnosti vo veci samej (ďalej len „Trestný poriadok“), stanovuje, že v trestnom konaní a v konaniach týkajúcich sa nezákonne nadobudnutého majetku sa dôkazy týkajúce sa nezákonného pôvodu majetku považujú za preukázané, ak v priebehu predkladania dôkazov existujú dôvody domnievať sa, že majetok má s najväčšou pravdepodobnosťou pôvod v trestnej činnosti, a nie zákonný pôvod.

15 Ustanovenie § 125 ods. 3 tohto zákona stanovuje, že majetok, ktorý bol predmetom legalizácie príjmov z trestnej činnosti, sa považuje za nezákonne nadobudnutý, ak osoba, ktorá je účastníkom trestného konania, nie je schopná poskytnúť dôveryhodné vysvetlenie, pokiaľ ide o zákonný pôvod majetku, a ak všetky dôkazy umožňujú osobe zodpovednej za konanie predpokladať, že tento majetok má s najväčšou pravdepodobnosťou nezákonný pôvod.

16 Ustanovenie § 126 ods. 3^1 uvedeného zákona stanovuje:

„Ak osoba zúčastnená na trestnom konaní tvrdí, že majetok nemožno považovať za nadobudnutý nezákonne, prináleží jej preukázať zákonnosť pôvodu majetku. Ak neposkytne spoľahlivé informácie

o zákonnosti pôvodu majetku v stanovenej lehote, bude jej odopretá možnosť získať náhradu škody spôsobenej obmedzeniami používania jej majetku v rámci trestného konania.“

17 Ustanovenie § 626 ods. 1 toho istého zákona stanovuje:

„Vyšetrovateľ so súhlasom prokurátora zodpovedného za vyšetrovanie alebo prokurátor môže v záujme rýchleho vyriešenia majetkových otázok, ktoré vznikli v prípravnom konaní, a v záujme hospodárnosti konania oddeliť od trestného spisu materiál týkajúci sa nezákonne nadobudnutého majetku a začať stíhanie, ak sú splnené tieto podmienky

(1) zo všetkých dôkazov vyplýva, že odňatý alebo zhabaný majetok bol nadobudnutý nezákonne alebo súvisí s trestným činom,

(2) predloženie trestnej veci súdu v dohľadnej dobe (v primeranej lehote) je z objektívnych dôvodov nemožné alebo môže spôsobiť značné neodôvodnené náklady.“

18 Ustanovenie § 627 ods. 1 až 5 Trestného poriadku stanovuje:

„1. Za podmienok uvedených v § 626 tohto zákona osoba zodpovedná za konanie prijme rozhodnutie o začatí stíhania vo veci nezákonného nadobudnutia majetku a o zaslaní informácií o nezákonne nadobudnutom majetku súdu.

2. Osoba zodpovedná za konanie vo svojom rozhodnutí uvedie:

(1) informácie o skutočnostiach, ktoré môžu preukázať súvislosť medzi majetkom a trestným činom alebo nezákonný pôvod majetku, ako aj o materiáloch, ktoré boli vybraté zo spisu v trestnej veci v priebehu vyšetrovania týkajúceho sa nezákonného nadobudnutia majetku,

(2) osoby, ktoré majú určitú súvislosť s majetkom,

(3) opatrenia, ktoré navrhuje v súvislosti s nezákonne nadobudnutým majetkom,

(4) v prípade potreby poškodeného.

3. Rozhodnutie a prílohy sa zašlú (pilsētas) tiesa [okresný (mestský) súd].

4. Na spisový materiál v konaní týkajúcom sa nezákonne získaného majetku sa vzťahuje dôvernosť vyšetrovania a môže doň nahliadnuť osoba zodpovedná za konanie, prokurátor a súd, ktorý vec prejednáva. Osoby uvedené v § 628 tohto zákona môžu získať prístup k spisovému materiálu s povolením osoby zodpovednej za konanie v rozsahu, ktorý určí táto osoba.

5. Rozhodnutie osoby zodpovednej za konanie, ktorým sa zamietne žiadosť o prístup k spisovému materiálu, možno napadnúť na rajona (pilsētas) tiesa [okresný (mestský) súd], ktorý rozhoduje v konaní týkajúcom sa nezákonne získaného majetku. Súd vydá rozhodnutie, ktorým vyhovie žiadosti, alebo ju úplne alebo čiastočne zamietne. Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok. Tento súd si môže na účely rozhodnutia o tom, či prístup k spisovému materiálu ohrozuje základné práva iných osôb alebo verejný záujem, alebo bráni dosiahnutiu cieľa trestného konania, vyžiadať spisový materiál v trestnom konaní a nahliadnuť doň.“

19 Podľa § 628 tohto zákona:

„Osoba zodpovedná za konanie bezodkladne zašle kópiu rozhodnutia uvedeného v § 627 tohto zákona podozrivej alebo obvinenej osobe a osobe, ktorej majetok bol odňatý alebo zaistený, ak je proti týmto osobám vedené príslušné trestné konanie, alebo inej osobe, ktorá má vlastnícke právo k predmetnému majetku…“

20 Zákonom zo 7. októbra 2021 (*Latvijas Vēstnesis*, 2021, č. 202) boli s účinnosťou od 2. novembra 2021 z § 628 Trestného poriadku vypustené slová „podozrivej alebo obvinenej osobe“.

21 Podľa § 630 Trestného poriadku:

„1. Pri skúmaní skutočností týkajúcich sa nezákonne nadobudnutého majetku súd rozhodne:

(1) či bol majetok nadobudnutý nezákonne alebo súvisí s trestným činom,

(2) či existujú informácie týkajúce sa vlastníka alebo oprávneného držiteľa majetku,

(3) či má osoba legitímne právo na majetok,

(4) o opatreniach týkajúcich sa nezákonne nadobudnutého majetku.

2. Ak súd zistí, že súvislosť medzi majetkom a trestným činom nebola preukázaná alebo že majetok nemá nezákonný pôvod, prijme rozhodnutie, ktorým konanie týkajúce sa nezákonného nadobudnutia majetku zastaví.“

22 V § 631 ods. 1 Trestného poriadku sa stanovuje, že „proti rozhodnutiu súdu možno podať odvolanie do 10 dní na apgabaltiesa (krajský súd)“, a odsek 3 stanovuje, že „po preskúmaní odvolania môže súd zrušiť rozhodnutie rajona (pilsētas) tiesa (okresný súd) a prijať rozhodnutie uvedené v § 630 tohto zákona“, pričom proti tomuto rozhodnutiu „nie je prípustné odvolanie“.

Spory vo veciach samých a prejudiciálne otázky

Vec C-767/22

23 V trestných konaniach začatých v rokoch 2019 a 2020, najmä z dôvodu legalizácie príjmov z trestnej činnosti vo veľkom rozsahu, boli zaistené finančné prostriedky, finančné nástroje a nehnuteľnosti patriace spoločnosti 1Dream, ako aj DS, DL, VS a JG.

24 Tieto trestné konania boli v čase podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania stále v štádiu vyšetrovania.

25 V období od 12. marca 2021 do 21. februára 2022 začala osoba zodpovedná za tieto konania konanie týkajúce sa nezákonne nadobudnutého majetku v súvislosti s týmito finančnými prostriedkami, finančnými nástrojmi a nehnuteľným majetkom.

26 Pokiaľ ide najmä o finančné prostriedky patriace spoločnosti 1Dream, Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (Krajský súd Riga, trestnoprávne kolégium, Lotyšsko) 7. októbra 2021 v odvolacom konaní rozhodol, že finančné prostriedky spoločnosti 1Dream boli získané nezákonne. Súd preto rozhodol o ich konfiškácii a prevode do štátneho rozpočtu. Konania týkajúce sa majetku DS, DL, VS a JS boli prerušené.

27 V rámci týchto konaní týkajúcich sa nezákonne nadobudnutého majetku 1Dream, DS, DL, VS a JS požiadali osobu zodpovednú za konanie na základe § 627 ods. 4 Trestného poriadku o nahliadnutie do spisu. Keďže táto osoba zodpovedná za konanie vyhovela ich žiadostiam len čiastočne, podali proti jej rozhodnutiam žaloby.

28 Keďže sa 1Dream, DS, DL, VS a JG domnievali, že režim stanovený v § 627 ods. 4 a 5 Trestného poriadku ich znevýhodňuje voči osobe zodpovednej za konanie, podali proti týmto ustanoveniam na Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavný súd, Lotyšsko), ktorý je vnútroštátnym súdom, ústavné sťažnosti, pričom tvrdili, že tieto ustanovenia sú v rozpore s právom na spravodlivý proces, ako je zakotvené v článku 92 prvej vete lotyšskej Ústavy v spojení s rámcovým rozhodnutím 2005/212 a smernicou 2014/42.

29 Na účely rozhodnutia o týchto ústavných sťažnostiach sa vnútroštátny súd v prvom rade pýta na uplatniteľnosť rámcového rozhodnutia 2005/212 a smernice 2014/42 na konanie v oblasti nezákonne nadobudnutého majetku upravené v § 626 ods. 1 Trestného poriadku.

30 Tento súd v tejto súvislosti spresňuje, že trestné činy stíhané v prebiehajúcom trestnom konaní, ktoré sa líši od konania týkajúceho sa nezákonne nadobudnutého majetku, patria medzi trestné činy uvedené v článku 2 ods. 1 rámcového rozhodnutia 2005/212 a v článku 3 smernice 2014/42.

31 Tento súd tiež uvádza, že na rozdiel od vecí, ktoré viedli k vydaniu rozsudkov z 19. marca 2020, „Agro In 2001“ (C-234/18, EU:C:2020:221), a z 28. októbra 2021, Komisija za protivodejstvie na koruptsijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštestvo (C-319/19, EU:C:2021:883), sa konanie o nezákonne nadobudnutom majetku riadi pravidlami trestného konania.

32 Okrem toho sa vnútroštátny súd pýta, či sa článok 4 ods. 2 smernice 2014/42 vzťahuje na konfiškáciu majetku v situáciách, keď nie je možné vydať odsudzujúci rozsudok z iných dôvodov, ako je nevyhovujúci zdravotný stav a útek podozrivej alebo obvinenej osoby.

33 Tento súd uvádza, že účelom konania o nezákonne nadobudnutom majetku je zabezpečiť rýchle, účinné a hospodárne riešenie otázok týkajúcich sa zákonného pôvodu majetku alebo jeho súvislosti s trestným činom, ktoré boli vznesené v prípravnej fáze trestného konania. Zistenie, že majetok bol nadobudnutý nezákonne, vykoná sudca ešte pred tým, ako sa preukáže existencia trestného činu alebo sa vynesie odsudzujúci rozsudok. Okrem toho toto zistenie nezodpovedá zisteniu jedného alebo viacerých trestných činov.

34 Konanie vo veci nezákonne nadobudnutého majetku sa začne na základe rozhodnutia osoby zodpovednej za konanie tak, že sa zo spisu trestného konania oddelia materiály týkajúce sa majetku, ktorý je predmetom konania o nezákonne nadobudnutom majetku, ak sa táto osoba domnieva, že na jednej strane súhrn dôkazov nasvedčuje, že majetok bol nadobudnutý nezákonne alebo súvisí s trestným činom, a na druhej strane, že predloženie veci súdu v dohľadnej budúcnosti alebo v primeranej lehote je z objektívnych dôvodov nemožné alebo by mohlo viesť k značným a neodôvodneným nákladom.

35 Za týchto okolností sa osoba zodpovedná za konanie môže rozhodnúť postúpiť vec súdu, ktorý potom určí len to, či bol majetok nadobudnutý nezákonne alebo či súvisí s trestným činom. Po tom, ako súd, ktorému bola vec predložená, rozhodne o tejto otázke, sa táto otázka považuje za právoplatne rozhodnutú a už sa nerieši v trestnom konaní, počas ktorého sa začalo konanie o nezákonne nadobudnutom majetku.

36 Ak by sa rámcové rozhodnutie 2005/212 alebo smernica 2014/42 mali považovať za uplatniteľné v prejednávanej veci, vnútroštátny súd sa na druhej strane pýta na rozsah práva osoby, ktorej majetok je predmetom konania o nezákonne nadobudnutom majetku, na prístup k spisu o tomto konaní, a prípadne na možnosť zachovať časové účinky ustanovení, ktoré považuje za nezlučiteľné s právom Únie.

37 Za týchto podmienok Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Patrí do pôsobnosti smernice 2014/42, najmä jej článku 4, a do rámcového rozhodnutia 2005/212, najmä jeho článku 2, vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej vnútroštátny orgán rozhoduje o konfiškácii príjmov z trestnej činnosti v samostatnom konaní týkajúcom sa nezákonne získaného majetku, ktoré sa oddelí od hlavného trestného konania, a to pred tým, ako sa rozhodne, že došlo k spáchaniu trestného činu a že ho spáchala určitá osoba, a ktorá tiež stanovuje, že konfiškácia sa vykoná na základe materiálov vybratých zo spisu v trestnej veci?

2. V prípade, ak je odpoveď na prvú otázku kladná, má sa konštatovať, že právna úprava týkajúca sa prístupu k spisovému materiálu v konaniach týkajúcich sa nezákonne získaného majetku je v súlade s právom na spravodlivý proces zakotveným v článku 47 Charty a v článku 8 ods. 1 smernice 2014/42?

3. Má sa zásada prednosti práva Únie vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby Ústavný súd členského štátu, ktorý prejednáva návrh na určenie protiústavnosti podaný proti vnútroštátnej právnej úprave, ktorá bola vyhlásená za nezlučiteľnú s právom Únie, rozhodol, že sa uplatní zásada právnej istoty a že právne účinky tejto právnej úpravy budú zachované počas obdobia, počas ktorého bola táto právna úprava účinná?“

Vec C-49/23

38 V rámci trestných konaní začatých v rokoch 2012 až 2020 v súvislosti s legalizáciou príjmov z trestnej činnosti vo veľkom rozsahu bol zaistený nehnuteľný majetok patriaci AZ a finančné prostriedky spoločností 1Dream, Produktech Engineering, BBP a Polaris Consulting.

39 Tieto trestné konania boli ku dňu podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania stále vo fáze vyšetrovania.

40 V období od 9. apríla do 8. júna 2021 osoba zodpovedná za tieto konania iniciovala konanie o nezákonne nadobudnutom majetku vo vzťahu k týmto nehnuteľnostiam a finančným prostriedkom. Na tento účel postúpila spisy týkajúce sa týchto konaní príslušným súdom.

41 Pokiaľ ide o nehnuteľný majetok patriaci AZ a finančné prostriedky patriace spoločnostiam 1Dream, Produktech Engineering a BBP, tieto súdy usúdili, že neboli nadobudnuté nezákonne, a konanie zastavili. Pokiaľ ide o finančné prostriedky patriace spoločnosti Polaris Consulting, príslušný súd konštatoval, že časť z nich bola nadobudnutá nezákonne. Tento súd rozhodol o konfiškácii majetku v prospech štátu a konanie vo vzťahu k zvyšnému majetku zastavil.

42 Po podaní odvolaní proti týmto rozhodnutiam Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (Krajský súd Riga, trestnoprávne kolégium) v období od 22. júla do 19. októbra 2021 rozhodol, že všetky nehnuteľnosti a finančné prostriedky dotknuté vo veci samej, vrátane tých, ktoré ešte neboli skonfiškované, boli nadobudnuté nezákonne. Tieto aktíva boli preto skonfiškované a prevedené do štátneho rozpočtu.

43 Keďže proti rozhodnutiam Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (Krajský súd Riga, trestnoprávne kolégium) sa podľa § 631 ods. 3 Trestného poriadku nemožno odvolať, AZ a 1Dream, Produktech Engineering, BBP a Polaris Consulting podali ústavné sťažnosti na Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavný súd), ktorý je vnútroštátnym súdom, pričom uviedli, že ustanovenia, ktoré bránia takémuto odvolaniu, nie sú v súlade s právom na spravodlivý proces, ako je zakotvené v článku 92 prvej vete lotyšskej Ústavy v spojení s rámcovým rozhodnutím 2005/212 a smernicou 2014/42.

44 S cieľom rozhodnúť o týchto ústavných sťažnostiach vnútroštátny súd v prvom rade položil otázky týkajúce sa uplatniteľnosti rámcového rozhodnutia 2005/212 a smernice 2014/42 v rovnakom zmysle, ako sú zhrnuté v bodoch 29 až 35 tohto rozsudku.

45 Ak by sa uvedené rámcové rozhodnutie alebo uvedená smernica považovali za uplatniteľné v prejednávanej veci, vnútroštátny súd sa domnieva, že by bolo vhodné v druhom rade určiť, či článok 47 Charty a článok 8 ods. 6 uvedenej smernice vyžadujú, aby bolo zaručené právo na odvolanie proti príkazu na konfiškáciu prijatému po prvýkrát v odvolacom konaní, a prípadne preskúmať zachovanie časových účinkov ustanovení, ktoré by považoval za nezlučiteľné s právom Únie.

46 Za týchto podmienok Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Patrí do pôsobnosti smernice 2014/42, najmä jej článku 4, a do rámcového rozhodnutia 2005/212, najmä jeho článku 2, vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej vnútroštátny orgán rozhoduje o konfiškácii príjmov z trestnej činnosti v samostatnom konaní týkajúcom sa nezákonne získaného majetku, ktoré sa oddelí od hlavného trestného konania, a to pred tým, ako sa rozhodne, že došlo k spáchaniu trestného činu a že ho spáchala určitá osoba, a ktorá tiež stanovuje, že konfiškácia sa vykoná na základe materiálov vybratých zo spisu v trestnej veci?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku, má sa vychádzať z toho, že pojem ‚príkaz na konfiškáciu‘ v zmysle smernice 2014/42, najmä jej článku 8 ods. 6 druhej vety, zahŕňa nielen súdne rozhodnutia, ktorými sa konštatuje, že majetok bol získaný nezákonne, a nariaďuje sa jeho konfiškácia, ale aj rozhodnutia, ktorými sa končí konanie týkajúce sa nezákonne získaného majetku?

3. V prípade zápornej odpovede na druhú otázku, je právna úprava, ktorá nestanovuje, že osoby, ktoré majú určitú súvislosť s majetkom, majú právo podať opravný prostriedok proti príkazom na konfiškáciu, v súlade s článkom 47 Charty a s článkom 8 ods. 6 druhou vetou smernice 2014/42?

4. Má sa zásada prednosti práva Únie vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby Ústavný súd členského štátu, ktorý prejednáva návrh na určenie protiústavnosti podaný proti vnútroštátnej právnej úprave, ktorá bola vyhlásená za nezlučiteľnú s právom Únie, rozhodol, že sa uplatní zásada právnej istoty a že právne účinky tejto právnej úpravy budú zachované počas obdobia, počas ktorého bola táto právna úprava účinná?“

Vec C-161/23

47 Finančné prostriedky a nehnuteľnosti patriace VL, ZS, Lireva Investments, VI a FORTRESS FINANCE boli zaistené v rámci trestného konania pre legalizáciu príjmov z trestnej činnosti vo veľkom rozsahu.

48 Tieto trestné konania boli v čase podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania stále vo fáze vyšetrovania.

49 Následne osoba zodpovedná za tieto konania iniciovala konanie o nezákonne nadobudnutom majetku vo vzťahu k týmto finančným prostriedkom a nehnuteľnostiam. Na tento účel postúpila spisy týkajúce sa týchto istých konaní príslušným súdom.

50 V rámci týchto konaní VL, ZS, Lireva Investments, VI a FORTRESS FINANCE poskytli buď uvedenej osobe zodpovednej za konanie, alebo súdom, na ktoré bol podaný návrh, informácie o zákonnosti pôvodu ich majetku. Uvedené súdy právoplatnými rozhodnutiami vo všetkých konaniach týkajúcich sa nezákonne nadobudnutého majetku konštatovali, že finančné prostriedky a nehnuteľný majetok, o ktoré ide vo veci samej, boli nadobudnuté nezákonne. Tieto finančné prostriedky a nehnuteľnosti boli preto skonfiškované a prevedené do štátneho rozpočtu.

51 Vzhľadom na to, že pravidlá dokazovania stanovené v § 124 ods. 6, § 125 ods. 3 a § 126 ods. 3^1 Trestného poriadku nezaručujú rovnosť zbraní v trestnom konaní a porušujú zásadu prezumpcie neviny, VL, ZS, Lireva Investments, VI a FORTRESS FINANCE podali ústavné sťažnosti proti tejto úprave na Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavný súd), ktorý je vnútroštátnym súdom, pričom tvrdili, že tento režim nie je v súlade s právom na spravodlivý proces a prezumpciou neviny, ako sú zakotvené v článku 92 prvej a druhej vete lotyšskej Ústavy v spojení s rámcovým rozhodnutím 2005/212 a smernicou 2014/42.

52 S cieľom rozhodnúť o týchto ústavných sťažnostiach vnútroštátny súd najprv položil otázky o uplatniteľnosti rámcového rozhodnutia 2005/212 a smernice 2014/42 v rovnakom zmysle, ako sú zhrnuté v bodoch 29 až 35 tohto rozsudku.

53 Ak by sa uvedené rámcové rozhodnutie alebo uvedená smernica považovali za uplatniteľné v prejednávanej veci, vnútroštátny súd sa domnieva, že by bolo vhodné na druhej strane určiť, či sú pravidlá dokazovania uplatniteľné na konania týkajúce sa nezákonne nadobudnutého majetku zlučiteľné s právami zakotvenými v článkoch 47 a 48 Charty a s právami ustanovenými v článku 8 ods. 1 tejto smernice, a prípadne preskúmať možnosť zachovania časových účinkov ustanovení, ktoré by tento súd považoval za nezlučiteľné s právom Únie.

54 Za týchto podmienok Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Patrí do pôsobnosti smernice 2014/42, najmä jej článku 4, a do rámcového rozhodnutia 2005/212, najmä jeho článku 2, vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej vnútroštátny orgán rozhoduje o konfiškácii príjmov z trestnej činnosti v samostatnom konaní týkajúcom sa nezákonne získaného majetku, ktoré sa oddelí od hlavného trestného konania, a to pred tým, ako sa rozhodne, že došlo k spáchaniu trestného činu a že ho spáchala určitá osoba, a ktorá tiež stanovuje, že konfiškácia sa vykoná na základe materiálov vybratých zo spisu v trestnej veci?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku, možno konštatovať, že vnútroštátna právna úprava týkajúca sa preukázania toho, či majetok pochádza z trestnej činnosti v konaniach týkajúcich sa nezákonne získaného majetku, ktorá je stanovená v sporných ustanoveniach, je zlučiteľná s právom na spravodlivý proces zakotveným v článkoch 47 a 48 Charty a v článku 8 ods. 1 smernice 2014/42?

3. Má sa zásada prednosti práva Únie vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby Ústavný súd členského štátu, ktorý prejednáva návrh na určenie protiústavnosti podaný proti vnútroštátnej právnej úprave, ktorá bola vyhlásená za nezlučiteľnú s právom Únie, rozhodol, že sa uplatní zásada právnej istoty a že právne účinky tejto právnej úpravy budú zachované počas obdobia, počas ktorého bola táto právna úprava účinná?“

55 Vzhľadom na vzájomnú súvislosť vecí C-767/22, C-49/23 a C-161/23 je vhodné ich spojiť na účely vyhlásenia rozsudku.

Skutočnosti nasledujúce po podaní návrhov na začatie prejudiciálneho konania

56 Po podaní týchto návrhov na začatie prejudiciálneho konania požiadal VL vnútroštátny súd o spresnenie alebo doplnenie prejudiciálnych otázok položených Súdnemu dvoru z dôvodu, že trestné konanie, z ktorého bolo vyčlenené konanie vedúce ku konfiškácii jeho majetku, bolo ukončené bez toho, aby bola preukázaná jeho vina.

57 Rozhodnutím z 30. augusta 2024, ktoré bolo do kancelárie Súdneho dvora doručené 9. septembra 2024, vnútroštátny súd tento návrh zamietol. Pripomenul, že už Súdny dvor informoval, že konanie o nezákonne nadobudnutom majetku je samostatné a odlišné od trestného konania v tom zmysle, že prvé konanie nezávisí od výsledku druhého konania. Podľa tohto rozhodnutia bol teda Súdny dvor informovaný, že konanie o nezákonne nadobudnutom majetku môže viesť ku konfiškácii, zatiaľ čo trestné konanie môže byť následne ukončené z dôvodu nedostatku dôkazov. Nakoniec v tomto rozhodnutí vnútroštátny súd dodal, že okolnosti, na ktoré sa VL odvoláva, nepredstavujú novú skutočnosť.

O návrhoch na opätovné začatie ústnej časti konania

58 Podaniami, ktoré boli doručené do kancelárie Súdneho dvora 26. augusta a 4. septembra 2024, JG a VL požiadali o opätovné začatie ústnej časti konania.

59 Na podporu týchto návrhov JG a VL tvrdia, že návrhy generálneho advokáta sa týkajú skutočností, ktoré neboli prejednané pred Súdnym dvorom a ktoré môžu mať významný vplyv na rozhodnutie, ktoré má Súdny dvor prijať v prejednávaných veciach.

60 JG na jednej strane odkazuje na určité skutočnosti uvedené v týchto návrhoch na účely výkladu článku 8 ods. 6 druhej vety smernice 2014/42, ku ktorým sa dotknuté osoby nevyjadrili. Na druhej strane JG uvádza, že výklad tohto ustanovenia môže mať vplyv aj na výklad smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1260 z 24. apríla 2024 o vymáhaní majetku a konfiškácii (Ú. v. EÚ L 2024/1260). Prijatie tejto smernice, ku ktorému došlo po pojednávaní, však podľa jeho názoru predstavuje nový prvok vo veci.

61 VL uvádza, že trestné konanie proti nemu bolo ukončené bez toho, aby bol uznaný za vinného. Podľa názoru VL by bolo vhodné diskutovať o právnych dôsledkoch, ktoré možno vyvodiť zo skutočnosti, že trestné konanie proti páchateľovi trestného činu môže byť zastavené, aj keď už bola nariadená konfiškácia majetku v rámci konania o nezákonne nadobudnutom majetku, ktoré sa začalo v priebehu tohto trestného konania.

62 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v súlade s článkom 83 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora môže Súdny dvor kedykoľvek po vypočutí generálneho advokáta rozhodnúť o opätovnom začatí ústnej časti konania, najmä ak usúdi, že nemá dostatok informácií, alebo ak účastník konania uviedol po skončení tejto časti konania novú skutočnosť, ktorá môže mať rozhodujúci vplyv na rozhodnutie Súdneho dvora, alebo ak sa má vo veci rozhodnúť na základe tvrdenia, ktoré ešte nebolo prejednané.

63 Treba tiež pripomenúť, že ani podľa Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, ani podľa rokovacieho poriadku účastníci konania nemajú možnosť podať vyjadrenia v reakcii na návrhy prednesené generálnym advokátom (rozsudok z 31. januára 2023, Puig Gordi a i., C-158/21, EU:C:2023:57, bod 37, ako aj citovaná judikatúra).

64 Okrem toho podľa článku 252 druhého odseku ZFEÚ generálny advokát konajúci nestranne a nezávisle predkladá na verejných pojednávaniach odôvodnené návrhy v prípadoch, ktoré si v súlade so Štatútom Súdneho dvora Európskej únie vyžadujú jeho účasť. Súdny dvor nie je viazaný ani týmito návrhmi, ani odôvodnením, na základe ktorého k týmto návrhom generálny advokát dospel. V dôsledku toho nesúhlas účastníka konania s návrhmi generálneho advokáta bez ohľadu na otázky, ktoré v nich skúmal, nemôže byť sám osebe dôvodom opodstatňujúcim opätovné otvorenie ústnej časti konania (rozsudok z 31. januára 2023, Puig Gordi a i., C-158/21, EU:C:2023:57, bod 38, ako aj citovaná judikatúra).

65 V prejednávanej veci je potrebné predovšetkým konštatovať, že skutočnosti, ktoré uvádza JG na podporu svojho návrhu na opätovné začatie ústnej časti konania, nepredstavujú argumenty, ktoré neboli pred Súdnym dvorom prerokované a na základe ktorých je potrebné rozhodnúť v prejednávaných veciach. Na ústnom pojednávaní, spoločnom pre tieto veci, na ktorom sa zúčastnil JG, mohli zúčastnené strany najmä uviesť právne otázky, ktoré považovali za relevantné, aby Súdny dvor mohol odpovedať na otázky položené vnútroštátnym súdom, vrátane otázky týkajúcej sa výkladu článku 8 ods. 6 druhej vety smernice 2014/42. Konkrétne toto ustanovenie bolo predmetom otázky Súdneho dvora, na ktorú boli zainteresované strany vyzvané odpovedať na pojednávaní. Pokiaľ ide o tvrdenie JG založené na smernici 2024/1260, treba predovšetkým uviesť, že táto smernica nebola uvedená v žiadnom z návrhov na začatie prejudiciálneho konania. Okrem toho podľa článku 33 tejto smernice bola lehota na jej prebratie stanovená na 23. novembra 2026, a tak vnútroštátnemu súdu bude prípadne prislúchať, aby sa obrátil na Súdny dvor s otázkou týkajúcou sa konkrétne tejto smernice a prípadnej relevantnosti jej ustanovení.

66 Pokiaľ ide o skutočnosti uvádzané VL, je potrebné uviesť, rovnako ako vnútroštátny súd, že informácie poskytnuté VL zahŕňali už pri podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-161/23 skutočnosť, že trestné konanie vedené proti údajným páchateľom trestného činu môže pokračovať počas konania týkajúceho sa nezákonne nadobudnutého majetku a skončiť bez odsúdenia tohto páchateľa, pričom konanie týkajúce sa tohto majetku môže medzitým skončiť konfiškáciou. Z toho vyplýva, že zainteresované strany mali možnosť vyjadriť svoje stanovisko v tomto ohľade.

67 Súdny dvor sa napokon domnieva, že má k dispozícii všetky informácie potrebné na vydanie rozhodnutia.

68 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy sa Súdny dvor po vypočutí generálneho advokáta domnieva, že neexistujú dôvody na nariadenie opätovného začatia ústnej časti konania.

O prejudiciálnych otázkach

O prvých otázkach vo veciach C-767/22, C-49/23 a C-161/23

69 Na úvod treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry v rámci postupu spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom zakotveného v článku 267 ZFEÚ prináleží Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď, ktorá mu umožní rozhodnúť spor, ktorý prejednáva. Na tento účel Súdnemu dvoru prináleží v prípade potreby preformulovať otázky, ktoré sú mu položené, pričom zo všetkých skutočností, ktoré poskytol vnútroštátny súd, a najmä z odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania, vyabstrahuje prvky práva Únie, ktoré si vyžadujú výklad so zreteľom na predmet sporu [rozsudok z 29. júla 2024, CU a ND (Sociálna pomoc – Nepriama diskriminácia), C-112/22 a C-223/22, EU:C:2024:636, bod 30 a citovaná judikatúra].

70 V tejto súvislosti z návrhov na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že vnútroštátna právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, patrí do pôsobnosti vnútroštátnej právnej úpravy trestného konania a v prípade, že je proti osobe vedené trestné konanie pre trestný čin, ale v situácii, keď by sa predloženie veci súdu v dohľadnej dobe ukázalo z objektívnych dôvodov ako nemožné alebo by si vyžiadalo značné a neodôvodnené náklady, stanovuje možnosť podať návrh na začatie konania o nezákonnom nadobudnutí majetku, ktoré môže viesť ku konfiškácii majetku. Podľa tej istej právnej úpravy môže príslušný súd nariadiť konfiškáciu majetku, ak sa zdá, že majetok bol nadobudnutý nezákonne alebo súvisí s trestným činom. Účelom tohto postupu však nie je zistenie trestného činu, pre ktorý bolo začaté trestné konanie, a je nezávislý od zistenia trestného činu súdom, ktorý vedie trestné konanie.

71 Vzhľadom na uvedené skutočnosti je preto potrebné konštatovať, že vnútroštátny súd sa svojimi prvými otázkami vo veciach C-767/22, C-49/23 a C-161/23, ktoré treba posudzovať spoločne, v podstate pýta, či sa rámcové rozhodnutie 2005/212 a smernica 2014/42 majú vykladať v tom zmysle, že do pôsobnosti týchto aktov spadá vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje možnosť v priebehu trestného konania, ktorého účelom je zistenie, či sa osoba dopustila trestného činu, začať konanie o konfiškácii nezákonne nadobudnutého majetku na základe informácií obsiahnutých v trestnom spise, ak sa toto konanie o konfiškácii netýka zistenia takéhoto trestného činu, a to aj keď neexistujú dôvody týkajúce sa nevyhovujúceho zdravotného stavu alebo úteku tejto osoby, ktoré by jej bránili dostaviť sa na súd.

72 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že rámcové rozhodnutie 2005/212 a smernica 2014/42, ktoré v súlade so svojím článkom 14 ods. 1 čiastočne nahrádzajú ustanovenia tohto rámcového rozhodnutia, sú aktmi prijatými v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach (pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. marca 2020, „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, body 52 a 53, ako aj z 28. októbra 2021, Komisija za protivodejstvie na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, body 32 a 33).

73 Tieto akty ukladajú členským štátom povinnosť zaviesť spoločné minimálne pravidlá konfiškácie prostriedkov a príjmov z trestných činov, najmä s cieľom uľahčiť vzájomné uznávanie súdnych príkazov na konfiškáciu prijatých v trestnom konaní (pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. marca 2020, „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, bod 56, a z 28. októbra 2021, Komisija za protivodejstvie na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, bod 36).

74 Na tento účel článok 2 ods. 1 rámcového rozhodnutia 2005/212 a články 4 až 6 smernice 2014/42 ukladajú členským štátom povinnosť stanoviť za určitých okolností takúto konfiškáciu (pozri analogicky rozsudok z 21. októbra 2021, Okrăžna prokuratura – Varna, C-845/19 a C-863/19, EU:C:2021:864, bod 48).

75 Je dôležité poznamenať, že tieto prípady, ako to vyplýva zo znenia ustanovení uvedených v predchádzajúcom bode tohto rozsudku, predpokladajú existenciu súvislosti medzi konfiškáciou a trestným činom. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že pojem „konfiškácia“ je v súlade s článkom 2 ods. 4 tejto smernice definovaná ako „konečné odňatie majetku nariadené súdom v súvislosti s trestným činom“.

76 V dôsledku uvedeného sa len v týchto prípadoch uplatňuje rámcové rozhodnutie 2005/212 a smernica 2014/42. Takéto vymedzenie pôsobnosti tejto smernice je okrem toho potvrdené odôvodnením 13 nariadenia 2018/1805, z ktorého vyplýva, že na rozdiel od tohto nariadenia cieľom príkazov, na ktoré sa vzťahuje smernica 2014/42, nie je pokryť všetky príkazy na konfiškáciu vydané v konaní v súvislosti s trestným činom.

77 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že smernica 2014/42 v súlade s jej článkom 1 ods. 1 v spojení s jej odôvodneniami 5 a 22 zavádza minimálne pravidlá týkajúce sa najmä konfiškácie majetku v trestných veciach.

78 Po druhé Súdny dvor rozhodol, že do minimálnych pravidiel stanovených rámcovým rozhodnutím 2005/212 a smernicou 2014/42 nepatrí vnútroštátna právna úprava týkajúca sa konfiškácie nástrojov a príjmov pochádzajúcich z nezákonných činností, ktorú nariadil súd členského štátu v rámci alebo v nadväznosti na konanie, ktoré sa netýka zistenia jedného alebo viacerých trestných činov (pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. marca 2020, „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, body 57 a 62; z 28. októbra 2021, Komisija za protivodejstvie na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, body 37, 39 a 41, ako aj z 9. marca 2023, Otdel „Mitničesko razsledvane i razuznavane“, C-752/21, EU:C:2023:179, bod 40).

79 Do pôsobnosti týchto ustanovení nepatrí najmä vnútroštátne konanie, ktoré sa síce začalo na základe informácie o tom, že osoba je obvinená zo spáchania určitých trestných činov, ale jeho cieľom je výlučne zistiť, či bol majetok nadobudnutý nezákonne a prebieha nezávisle od prípadného trestného konania začatého proti údajnému páchateľovi trestných činov, ako aj od výsledku takéhoto konania, najmä od prípadného odsúdenia uvedeného páchateľa (pozri v tomto

zmysle rozsudky z 19. marca 2020, „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, bod 60, a z 28. októbra 2021, Komisija za protivodejstvie na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, bod 38).

80 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že konanie, ktoré je síce upravené vnútroštátnymi pravidlami trestného konania, ale ktorého cieľom je výlučne určiť, či majetok bol nadobudnutý nezákonne na základe materiálu zo spisu získaného z konania týkajúceho sa zistenia jedného alebo viacerých trestných činov uvedených v týchto aktoch, nemožno považovať za konanie, ktoré sa riadi rámcovým rozhodnutím 2005/212 alebo smernicou 2014/42, bez toho, aby súd, ktorý vedie konanie o konfiškácii, bol v rámci tohto konania oprávnený konštatovať existenciu takéhoto trestného činu, a bez toho, aby toto konštatovanie bolo vykonané v rámci konania o zistení jedného alebo viacerých trestných činov.

81 Hoci skutočnosť, že konanie o konfiškácii sa riadi vnútroštátnymi pravidlami trestného konania, môže predstavovať náznak existencie nevyhnutnej súvislosti medzi konaním o konfiškácii a zistením trestného činu, nie je sama osebe rozhodujúca na posúdenie, či takéto konanie o konfiškácii patrí do pôsobnosti rámcového rozhodnutia 2005/212, alebo smernice 2014/42.

82 Na druhej strane článok 4 ods. 2 tejto smernice nespochybňuje vylúčenie z pôsobnosti rámcového rozhodnutia 2005/212 a smernice 2014/42 konanie o konfiškácii, ktorého cieľom je výlučne určiť, či bol majetok nadobudnutý nezákonne, bez toho, aby bol súd, ktorému bola vec predložená, oprávnený konštatovať existenciu trestného činu, a bez predchádzajúceho zistenia takéhoto trestného činu.

83 V tejto súvislosti toto ustanovenie stanovuje, že ak nie je možné vykonať konfiškáciu na základe článku 4 ods. 1 smernice 2014/42, prinajmenšom ak táto nemožnosť vyplýva z nevyhovujúceho zdravotného stavu alebo úteku podozrivej alebo obvinenej osoby, členské štáty prijmú potrebné opatrenia, aby umožnili konfiškáciu prostriedkov alebo príjmov v prípadoch, keď sa začalo trestné konanie v súvislosti s trestným činom, ktorý by mohol priamo alebo nepriamo viesť k získaniu hospodárskeho prospechu, a ak by toto konanie pravdepodobne viedlo k odsúdeniu, ak by sa podozrivá alebo obvinená osoba mohla dostaviť na súd.

84 Ako uviedol generálny advokát v bode 27 svojich návrhov, okolnosti, za ktorých článok 4 ods. 2 smernice 2014/42 vyžaduje, aby členské štáty prijali opatrenia umožňujúce konfiškáciu, sú vymedzené v protiklade s okolnosťami stanovenými v článku 4 ods. 1 tejto smernice.

85 Toto posledné ustanovenie sa týka konfiškácie prostriedkov a príjmov patriacich podozrivej alebo obvinenej osobe alebo majetku, ktorého hodnota zodpovedá hodnote týchto prostriedkov alebo príjmov, ktoré boli použité na trestný čin, za ktorý bola podozrivá alebo obvinená osoba právoplatne odsúdená, alebo z neho pochádzajú [pozri v tomto zmysle rozsudky z 21. októbra 2021, Okrăžna prokuratura – Varna, C-845/19 a C-863/19, EU:C:2021:864, bod 55, ako aj z 12. mája 2022, RR a JG (Zaistenie majetku tretích osôb), C-505/20, EU:C:2022:376, bod 50].

86 Naproti tomu článok 4 ods. 2 smernice 2014/42 sa vzťahuje, ako vyplýva z jej odôvodnenia 15, na prípad, keď takéto odsúdenie nie je možné z dôvodu nedostavenia sa podozrivej alebo obvinenej osoby za určitých okolností, prinajmenšom v prípade nevyhovujúceho zdravotného stavu a úteku tejto podozrivej alebo obvinenej osoby, ale v prípade, že bolo začaté trestné konanie v súvislosti

s trestným činom, ktorý môže priamo alebo nepriamo viesť k získaniu hospodárskeho prospechu, a ak by toto konanie pravdepodobne viedlo k odsúdeniu, ak by sa tento podozrivý alebo obvinený mohol dostaviť na súd.

87 Z uvedeného vyplýva, že konfiškácia upravená v článku 4 ods. 2 smernice 2014/42, hoci je zameraná na „prostriedky“, ako aj „príjmy“ v zmysle článku 2 ods. 1 a 3 tejto smernice, vyžaduje, aby aj nezávisle od prípadného odsúdenia páchateľa trestného činu súd, ktorý nariadil konfiškáciu, mohol posúdiť závažnosť tohto trestného činu.

88 Článok 4 ods. 2 smernice 2014/42 sa preto nevzťahuje na konanie, o aké ide vo veci samej, ktoré umožňuje rýchle vykonanie konfiškácie, ale ktorého predmetom nie je zistenie existencie trestného činu.

89 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na prvé otázky vo veciach C-767/22, C-49/23 a C-161/23 odpovedať tak, že rámcové rozhodnutie 2005/212 a smernica 2014/42 sa majú vykladať v tom zmysle, že do pôsobnosti týchto aktov nespadá vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje možnosť v priebehu trestného konania, ktorého účelom je zistenie, či sa osoba dopustila trestného činu, začať konanie o konfiškácii nezákonne nadobudnutého majetku na základe informácií obsiahnutých v trestnom spise, ak sa toto konanie o konfiškácii netýka zistenia takéhoto trestného činu, a to aj keď neexistujú dôvody týkajúce sa nevyhovujúceho zdravotného stavu alebo úteku tejto osoby, ktoré by jej bránili dostaviť sa na súd.

O druhých a tretích otázkach vo veciach C-767/22, C-49/23 a C-161/23, ako aj o štvrtej otázke vo veci C-49/23

90 Vzhľadom na odpoveď, ktorá bola poskytnutá na prvé otázky vo veciach C-767/22, C-49/23 a C-161/23, nie je potrebné odpovedať na ďalšie otázky v týchto veciach, ktoré boli Súdnemu dvoru predložené v prípade kladnej odpovede na tieto prvé otázky, bez toho, aby bolo dotknuté zistenie vnútroštátneho súdu o možnej uplatniteľnosti smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 142, 2012, s. 1) a smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1) na konanie vo veci samej.

O trovách

91 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

1. Veci C-767/22, C-49/23 a C-161/23 sú spojené na účely tohto rozsudku.

2. **Rámcové rozhodnutie Rady 2005/212/SVV z 24. februára 2005 o konfiškácii príjmov, nástrojov a majetku z trestnej činnosti a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/42/EÚ z 3. apríla 2014 o zaistení a konfiškácii prostriedkov a príjmov z trestnej činnosti v Európskej únii**

sa majú vykladať v tom zmysle, že:

do pôsobnosti týchto aktov nespadá vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje možnosť v priebehu trestného konania, ktorého účelom je zistenie, či sa osoba dopustila trestného činu, začať konanie o konfiškácii nezákonne nadobudnutého majetku na základe informácií obsiahnutých v trestnom spise, ak sa toto konanie o konfiškácii netýka zistenia takéhoto trestného činu, a to aj keď neexistujú dôvody týkajúce sa nevyhovujúceho zdravotného stavu alebo úteku tejto osoby, ktoré by jej bránili dostaviť sa na súd.

Podpisy